

Тетяна Ігорівна ДЯКОВА,

слухач 5 курсу факультету № 1 Академії Державної пенітенціарної служби, Чернігів, Україна

Науковий керівник: Іваньков Олег Ігорович,

кандидат юридичних наук, викладач кафедри теорії та історії держави

і права конституційного права факультету № 1

Академії Державної пенітенціарної служби, Чернігів, Україна

ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ З КОРУПЦІЙНОЮ СКЛАДОВОЮ СЕРЕД ПЕРСОНАЛУ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ МАКСИМАЛЬНОГО РІВНЯ БЕЗПЕКИ

Як показують проведені нами дослідження головною причиною вчинення злочинів з корупційною складовою є: належний рівень правового захисту персоналу виправних колоній максимального рівня безпеки їх матеріальне забезпечення та соціальний захист; незнання та невміння виявляти керівниками підрозділів злочини з корупційною складовою, які вчиняють їх підлеглі.

Усуненню зазначених детермінантів вчинення злочинів з корупційною складовою питання багатовекторне. В нашій статті ми розглянемо лише напрям пов'язаний з порядком підбору, підготовки та перепідготовки кадрів для виправних колоній максимального рівня безпеки, та норми, що регламентують їх соціальний та правовий захист.

Перш за все ми вважаємо, що слід дослідити порядок підбору персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, який є Важливим елементом, на актуальність якого прямо вказують Європейські пенітенціарні правила, які зазначають, що персонал пенітенціарних установ повинен ретельно підбиратися, мати належну підготовку, яка повинна надаватися як на початку служби, так і надалі, його робота повинна оплачуватися на рівні фахівців і він повинен мати статус, який є поважним у громадянському суспільстві. При підборі нового персоналу адміністрація пенітенціарної установи мусить приділяти підвищену увагу вимогам чесності, гуманності, володінню професійними навичками та особистої здатності до виконання складної роботи, яка від нього вимагатиметься [1].

Невід'ємним критерієм професійного відбору працівників до Державної пенітенціарної служби України є система відбору, до якої відносяться: професійно-психологічний відбір (розпочинається після письмової заяви кандидата про бажання працювати в кримінально-виконавчій системі і про згоду на проходження професійного відбору); соціально-правовий відбір (попереднє вивчення та спеціальна перевірка); медичний відбір (соматичний, психіатричний, психофізіологічний); конкурсно-екзаменаційний відбір (проводиться на курсах початкової підготовки та під час вступу до навчальних закладів освіти кримінально-виконавчої системи).

У п. 3 ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», де зазначено, що на службу до Державної кримінально-виконавчої служби України приймаються на кон-

курсній, добровільній, контрактній основі громадяни України, які спроможні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки. Кваліфікаційні вимоги до професійної придатності визначаються нормативно-правовими актами центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань. При прийнятті на службу може бути встановлений строк випробування до шести місяців. Не можуть бути прийняті на службу особи, які раніше були засуджені за вчинення злочину [2].

Підготовка персоналу є суттєвим елементом роботи з ним, тому слід погодитись з точкою зору А. І. Богатирьова, який зазначає, що підбір і якісна професійна підготовка та перепідготовка персоналу пенітенціарної служби є ключовою складовою проведення будь-яких реформ. Концептуальні засади формування кадрового потенціалу, як для пенітенціарної служби, так і для всіх інших органів виконавчої влади, закладено в Стратегії державної кадрової політики на 2012–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012.

Професор І. Г. Богатирьов, у свою чергу, зазначає, що сьогодні, як ніколи, Державна пенітенціарна служба України потребує високопрофесійного, високоморального, духовно й фізично підготовленого працівника, здатного виконувати покладені на нього непрості функції виховання й ресоціалізації злочинця на основі найсучасніших підходів і методів роботи.

Вказане завдання не можливо вирішити без належної професійної підготовки та перепідготовки персоналу служби, якість якої можна забезпечити лише шляхом організації адекватного сучасним вимогам безперервного навчання в спеціалізованих навчальних закладах за відповідними освітньо-професійними програмами. На жаль, система відомчої освіти, попри щорічне зростання кількості випускників, не задовольняє повною мірою нагальні потреби щодо підготовки правоохоронців. Не є виключенням і персонал Державної пенітенціарної служби України, до якого сьогодні ставляться досить високі вимоги щодо професійної підготовки. Такий підхід відповідає і Європейським пенітенціарним правилам, у яких зазначено роль високих професійних і особистих стандартів для персоналу,

етичних норм, гуманності й поваги до гідності людини, відходу від обов'язків простих охоронців до необхідності надання допомоги і сприяння поверненню засуджених до суспільства [3].

Таким чином, можна дійти висновку, що кримінально-виконавча сфера діяльності як особлива і дуже складна багатоаспектна сфера соціальної практики вимагає залучення кваліфікованих працівників різного фаху, головним чином юристів, психологів, педагогів, але при умові адекватної загально-професійної та спеціально-посадової їх підготовленості у кримінально-виконавчому аспекті.

Останнім часом національне законодавство приділяє велику увагу питанню запобігання корупційним проявам серед персоналу органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України, про що свідчить той факт, що на осіб рядового і начальницького складу служби поширені вимоги та обмеження, встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Саме жорсткий підхід національного законодавства до питань запобігання вчинення злочинів особами з числа персоналу органів та установ виконання покарань Державної пенітенціарної служби України зумовлює прагнення реформувати пенітенціарну систему України, враховуючи досвід пенітенціарних систем країн Європи, діяльність яких базується на точному та неухильному дотриманні та повазі прав засуджених, запобіганні корупційним проявам та іншим порушенням [4].

Протягом I кварталу 2013 року стосовно персоналу органів, установ виконання покарань та

слідчих ізоляторів, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, відкрито 11 кримінальних проваджень стосовно 11 осіб (за 3 місяці 2012 року порушено 23 кримінальні справи стосовно 24 осіб). Підкреслимо, що 7 проваджень відкрито за зберігання, збут чи передачу наркотичних засобів, 3 – за одержання неправомірної вигоди та 1 провадження – за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем [5].

Говорячи про правовий захист персоналу кримінально-виконавчої служби, його гарантії, слід підкреслити, що простежується певний взаємозв'язок між станом правової захищеності персоналу і ефективністю виконання покладених на нього завдань і в кінцевому результаті – рівнем забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян [6, с. 164]. Про важливість соціального та правового захисту вказує і Л. П. Самофалов, який зазначає, що як і всі правоохоронці, працівники пенітенціарної служби є державними службовцями, які виконують специфічні функції. Виконання даних функцій потребує від усіх рівнів працівників пенітенціаріїв чесності і невідкупності, вірності державі, закону, присязі, розвинутого почуття честі, гідності, обов'язку [7, с. 278].

Разом із тим, сучасна пенітенціарна служба потребує високопрофесійного, високоморального, духовно і фізично підготовленого працівника, здатного виконувати покладені на нього непрості функції виховання і ресоціалізації злочинця на основі найсучасніших підходів і методів роботи [8, с. 311].

Список бібліографічних посилань

1. Європейські пенітенціарні правила: рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць Ради Європи // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032 (дата звернення: 16.02.2017).
2. Інструкція про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.02.2012 № 222/5 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0213-12#n17> (дата звернення: 16.02.2017).
3. Богатирьов І. Г. Чернігівський юридичний коледж Державної пенітенціарної служби України (1978–2013 рр.): історико-правовий нарис // Актуальні питання підготовки фахівців у вищих навчальних закладах: досвід, проблеми, перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 3-й річниці утворення навч. закладу (м. Чернігів, 7–8 черв. 2013 р.)/Чернігів. юрид. коледж ДПтС України. Чернігів: Вид. Лозовий В. М., 2013. С. 33–34.
4. Іваньков О. І. Міжнародно-правові стандарти у сфері забезпечення захисту прав засуджених позбавлення волі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2016. 229 с.
5. Про виконання вимог антикорупційного законодавства персоналом ДПтС України у I кварталі 2013 року // Державна пенітенціарна служба України: офіц. веб-сайт. 18.04.2013. URL: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/zp/uk/publish/article/673578> (дата звернення: 16.02.2017).
6. Майборода І. А. Правова природа понять соціальний та правовий захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України // Актуальні питання підготовки фахівців у вищих навчальних закладах: досвід, проблеми, перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 3-й річниці утворення навч. закладу (м. Чернігів, 7–8 черв. 2013 р.)/Чернігів. юрид. коледж ДПтС України. Чернігів: Вид. Лозовий В. М., 2013. С. 162–165.
7. Самофалов Л. П. Деформація правової свідомості працівників правоохоронних органів і шляхи її подолання // Модернізація системи професійної підготовки пенітенціарного персоналу: питання філософії права, педагогіки й психології, теорії і практики: матеріали виступів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 6 черв. 2014 р.)/Чернігів. юрид. коледж ДПтС України. Чернігів: Вид. Лозовий В. М., 2014. С. 276–280.
8. Типовой договор о передаче надзора за правонарушителями, которые были условно осуждены или условно освобождены: принят Резолюцией 45/119 Ген. Ассамблеи ООН 14 дек. 1990 г. // Конвенции и соглашения: сайт/ООН. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/transfer_of_supervision.shtml (дата звернення: 16.02.2017).

Одержано 17.02.2017